

Coláiste Eoghain

Bun Cranncha

Uimhir Rolla 76107U

Nósanna Imeachta Bí Cineálta
chun Iompraíocht Bhulaíochta a
Chosc agus Dul i nGleic léi do
Iar-bhunscoileanna

Coláiste Eoghain

Polasaí Bí Cineálta

Ráiteas Misin:

Táimid ag iarraidh timpeallacht scoile dhearfach a chruthú a chinntíonn go gcuirtear oideachas cuimsitheach den chaighdeán is airde ar fáil. Déanaimid ár ndícheall forbairt phearsanta agus shóisialta gach dalta a chothú, iad a ullmhú don saol i ndiaidh a n-oideachas meánscoile, agus spéis, bród agus muinín sa teanga a chothú iontu. Cuirimid oideachas trí mheán na Gaeilge ar fáil do dhaltaí agus do thuismitheoirí ó Ghaelscoileanna agus ó bhunscoileanna áitiúla in Inis Eoghain agus i nDoire, ar spéis leo a gcuid oideachais meánscoile a dhéanamh trí mheán na Gaeilge.

**Nósanna Imeachta Bí Cineálta chun
Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i
nGleic léi do Iar-bhunscoileanna**

Tá an polasaí seo a leanas glactha ag Bord Bainistíochta Choláiste Eoghain chun iompar bhulaíochta a chosc agus a réiteach.

Comhlíonann an polasaí seo go hiomlán ceanglais *Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna* 2024.

Aithníonn an Bord Bainistíochta go gcuireann iompraíocht bhulaíochta as do chearta an linbh mar a leagtar amach i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh. Tá freagracht orainn go léir, mar phobal scoile, oibriú le chéile chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi agus chun déileáil leis an tionchar diúltach a bhíonn ag iompraíocht bhulaíochta.

Táimid tiomanta do chinntiú go gcoinnítear gach scoláire a fhreastalaíonn ar ár scoil saor ó dhíobháil agus go bhfuil folláine ár scoláirí chun tosaigh i ngach rud atá á dhéanamh againn. Aithnímid an tionchar diúltach a d'fhéadfadh a bheith ag iompraíocht bhulaíochta ar shaol ár scoláirí agus táimid tiomanta go hiomlán d'iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

Deimhnímid go ndéanfaimid, i gcomhréir lenár noibleagáidí faoi reachtaíocht chomhionannais, gach beart atá indéanta de réir réasúin chun ciapadh scoláirí nó baill foirne a chosc ar aon cheann de na naoi bhforas a shonraítear: inscne, stádas sibhialta, stádas clainne, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus a bheith mar bhall den Lucht Siúil.

Sainmhíniú ar Bhulaíocht

Tugtar sainmhíniú ar an mbulaíocht in Cineáltas: Plean Gnómhachta ar an mBulaíocht agus Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna mar iompraíocht spriocdhírthe, ar líne nó as líne a dhéanann dochar. D'fhéadfadh an dochar a dhéantar a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Leanann iompraíocht bhulaíochta ar aghaidh thar thréimhse ama agus bíonn neamhchothroime cumhachta i gceist ann sa chaidreamh idir beirt nó grúpaí daoine sa tsochaí. Tugtar an sainmhíniú mionsonraithe i gCaibidil 2 de ghnásanna Bí Cineálta.

Ní mór do gach scoil polasaí Bí Cineálta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ina leagtar amach conas a chuireann pobal na scoile cosc ar iompraíocht bhulaíochta agus conas a théann sé i ngleic léi. Déantar foráil i gCód Iompraíochta na scoile do straitéisí chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí nach iompraíocht bhulaíochta í.

Gnéithe lárnacha an tsainmhínithe seo ná:

- Iompar dírithe: Iompar d'aon ghnó, nach dteastaíonn agus a chuireann dochar ar dhuine, agus tá a fhios ag an scoláire atá ag léiriú an iompar go ndéanfaidh sé dochar, nó go meastar go ndéanfaidh.
- Iompar athfhillteach: Patrún córasach iompar a tharlaíonn arís agus arís eile. Féadfaidh teachtaireacht/íomhá/físeán amháin atá dochrach ar líne a bheith ina bulaíocht má tá sé thar a bheith dóchúil go roinnfear nó go gcuirfear ar aghaidh é arís, rud a dhéanann athfhillleadh den iompar.
- Éagothroime cumhachta: Bíonn deacracht ag an scoláire atá ag fulaingt an bhulaíochta é féin a chosaint de bharr mí-úsáid chumhachta – fíor nó samhlaithe. Féadfaidh an chumhacht sin teacht ó dhifríochtaí i méid, neart, aois, cumas, tionchar i measc piaraí, stádas eacnamaíoch nó sóisialta, reiligiún, cine, bunadh eitneach (lena n-áirítear pobail an Lucht Siúil agus Roma), clonadh gnéasach, cúinsí teaghlaigh, inscne, féiniúlacht inscne, léiriú inscne, taithí ar chóras cúraim, nó míchumas. I gcás bulaíocht ar líne, d'fhéadfadh an éagothroime seo baint a bheith aici le hanamitéarach, scileanna teicniúla, nó seilbh ar eolas/íomhánna/físeáin.

Nóta: Cuirtear straitéisí chun déileáil le hiompar míchuí nach bhfuil ina iompar bulaíochta ar fáil i gCód Iompair na scoile.

Roinn A: Forbairt/Athbhreithniú ar Pholasáí Bí Cineálta chun Iompar Bulaíochta a Chosc agus a Láimhseáil

Cuireadh deis ar fáil do gach ball den phobal scoile ionchur a thabhairt maidir le forbairt nó athbhreithniú an pholasáí seo.

Grúpa	Dáta a cuireadh comhairliúchán ar bun	Modh comhairliúcháin
Foireann na Scoile	08/05/25	Cruinniú foirne agus suirbhé
Scoláirí	01/05/25	Suirbhé
Tuismitheoirí	01/05/25	Suirbhé
Bord Bainistíochta	09/10/2025	Cur i láthair agus cruinniú an Bhoird

Dáta ceadaithe an pholasaí: 09/10/2025

Dáta a ndearnadh athbhreithniú deiridh air: [Iontráil Dáta]

Roinn B: Cosc a Chur ar Iompar Bulaíochta

Leagtar amach sa chuid seo na straitéisí cosanta a úsáidfear sa scoil. I measc na straitéisí seo tá cinn a dhíríonn go sonrach ar iompar bulaíochta ar líne, iompar bulaíochta homafóbach agus trasfhóbach, iompar bulaíochta ciníoch, iompar bulaíochta gnéasach agus foréigean gnéis de réir mar is cuí (féach Caibidil 5 de na nósanna imeachta Bí Cineálta).

Tá Coláiste Eoghain tiomanta do chur chuige cuimsitheach, scoil iomlán i leith cur chun cinn folláine, ag cur san áireamh ceithre phríomhréimse: Cultúr agus Timpeallacht; Curaclam (Múineadh agus Foghlaim); Polasaí agus Pleanáil; agus Caidreamh agus Comhpháirtíochtaí.

Cultúr agus Timpeallacht:

- Ag forbairt cultúr scoile dearfach cuimsitheach ina mothaíonn daltaí agus foireann ceangailteacht, sábháilteacht, nasc agus tacaíocht.
- Ag cur chun cinn caidrimh bunaithe ar mheas, cúram, ionracas agus muinín i measc gach ball den phobal scoile.
- Ag cinntiú cumarsáide oscailte agus cur chuige comhoibríoch chun iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil.
- Ag tacú le “timpeallacht insinte” ina mbraitheann daltaí compordach ag tuairisciú iompar bulaíochta, ag dul i ngleic le heagla faoi iarmhairtí nó easpa creidimh.
- Ag aithint agus ag tacú le “duine fásta iontaofa” ar féidir le daltaí dul chuige chun bulaíocht a thuairisciú.
- Ag cruthú spásanna fisiciúla sábháilte sa scoil trí soilsiú maith a chinntiú, bacainní amhairc a bhaint, scátháin a shuiteáil agus infheictheacht foirne maoirseachta a mhéadú.
- Ag spreagadh úinéireachta daltaí ar spásanna na scoile trí ealaín agus cruthaitheacht.
- Ag coimeád maoirseacht chuí le linn uaireanta scoile agus gníomhaíochtaí.

Curaclam (Múineadh agus Foghlaim):

- Ag cur chun cinn múineadh agus foghlaim chomhoibríoch agus mheasúil, lena n-áirítear deiseanna le haghaidh oibre grúpa beag chun nasc agus trua a fhorbairt.
- Ag úsáid ábhar curaclaim (m.sh., SPHE, RSE, RE, CSPE, Stair) chun cuimsiú, féinmheas, meas ar éagsúlacht agus dúshlán a thabhairt do réamhchlaontachtaí agus steiréitíopaí a chur chun cinn.
- Ag comhtháthú cultúr agus stair na nDaoine Tiarna i gcúrsaí curaclaim.

Polasaí agus Pleanáil:

- Ag cinntiú go bhfuil polasaí Bí Cineálta na scoile ailínithe leis an Ráiteas Polasaí Folláine agus Creatlach don Chleachtas.
- Ag comhtháthú polasaí Bí Cineálta le polasaithe scoile ábhartha eile, mar shampla polasaí úsáide inghlactha, polasaí maoirseachta, polasaí teagaisc oideachas speisialta, agus an Cód Iompar.
- Ag tacú le rannpháirtíocht daltaí i bhforbairt agus i bhfeidhmiú polasaithe.
- Ag soláthar foghlama gairmiúla leanúnach chuí do fhoireann ar chosc agus ar láimhseáil iompar bulaíochta.

Caidreamh agus Comhpháirtíochtaí:

- Ag neartú naisc idirphearsanta trí struchtúir fhoirmiúla agus neamhfhoirmiúla mar chomhairlí daltaí, clubanna scoile, cumainn tuismitheoirí agus foirne tacaíochta daltaí.
- Ag cur i bhfeidhm tionscnaimh feasachta aois-oiriúnacha faoi chúiseanna agus tionchair an iompar bulaíochta, lena n-áirítear bulaíocht bunaithe ar fhéiniúlacht.
- Ag tacú le rannpháirtíocht ghníomhach daltaí agus tuismitheoirí i saol na scoile, lena n-áirítear iad siúd le constaicí teanga nó cultúir.
- Ag réachtáil ceardlanna agus seimineáir do dhaltaí, foireann agus tuismitheoirí chun feasacht a ardú.

- Ag spreagadh tacaíochta idir chomhghleacaithe agus ag cur chun cinn gníomhartha cineáltachta.
- Ag dul i dteagmháil le baill níos leithne den phobal scoile (m.sh., tiománaithe busanna, gnóthaí áitiúla) chun iompar bulaíochta a thuairisciú.

Straitéisí Cosanta Sonracha:

- Ag Cosc ar Iompar Bulaíochta Ar Líne: Ag cur chun cinn litearthacht dhigiteach agus saoránacht, comhráite rialta faoi iompar measúil ar líne, polasaí úsáide inghlactha a fhorbairt, imeachtaí sábháilteachta ar líne do thuismitheoirí a óstáil, agus laethanta sábháilteachta idirlín a reáchtáil.
- Ag Cosc ar Iompar Bulaíochta Homafóbach/Trasfhóbach (LGBTQ+): Ag cothabháil timpeallachtaí fisiciúla cuimsitheacha (m.sh., póstaer), ag spreagadh tacaíocht chomhghleacaithe, ag dúshlánú steiréitíopaí inscne, ag reáchtáil ceardlanna feasachta agus ag spreagadh lucht féachana chun labhairt suas.
- Ag Cosc ar Iompar Bulaíochta Ciníoch: Ag forbairt cultúr scoile a cheiliúrann éagsúlacht, ag tabhairt le fios éagsúlacht chultúrtha, ag reáchtáil ceardlanna feasachta ar chiníochas, ag soláthar tacaíochtaí do dhaltaí EAL agus do theaghligh den chuid is mó eitneach, agus ag cinntiú ionadaíocht éagsúil i dábhar foghlama.
- Ag Cosc ar Iompar Bulaíochta Gnéis: Ag cinntiú go léiríonn foireann iompar measúil agus go gcaitear le daltaí go cothrom, ag tabhairt deiseanna comhionanna i ngníomhaíochtaí scoile, ag ceiliúradh éagsúlacht, agus ag eagrú feachtais feasachta ar chomhionannas inscne.
- Ag Cosc ar Fhoréigean Gnéis: Ag úsáid oideachais agus feasachta, polasaithe soiléire infheidhmithe a chur i bhfeidhm, SPHE a úsáid chun caidrimh shláintiúla a mhúineadh, samhlacha dearfacha a chur chun cinn, agus steiréitíopaí inscne a dhúshlánú.

Roinn C: Aghaidh a thabhairt ar Iompar Bulaíochta

An múinteoir(i) atá freagrach as dul i ngleic le iompar bulaíochta ná: Gach foireann, Ceann Bliana, Leas-Phríomhoide agus Príomhoide.

Nuair a tharlaíonn iompar bulaíochta, déanfaidh an scoil:

- A chinntiú go mothaíonn an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici
- go bhfuiltear ag éisteacht leis/léi agus go bhfuiltear á c(h)ur ar a s(h)uaimhneas.
- larracht a dhéanamh príobháideacht na ndaoine atá i gceist a chinntiú.
- Gach comhrá a dhéanamh go híosghair.
- Aois agus cumas na scoláirí atá i gceist a chur san áireamh.
- Éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici
- maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- Gníomhú go tráthúil.
- Tuismitheoirí na scoláirí atá i gceist a chur ar an eolas.

Na céimeanna a ghlacfar chun a fháil amach an bhfuil iompar bulaíochta tar éis tarlú, na cur chuige chun an iompar a réiteach agus dul chun cinn a athbhreithniú ná (féach Caibidil 6 de na nósanna imeachta Bí Cineálta):

Aithint an iompar bulaíochta:

- Cad, cá háit, cathain agus cén fáth a bhreithniú?
- Is féidir an seicliosta in Aguisín C a úsáid mar chúnamh chun iompraíocht bhulaíochta a aithint.
- Má bhíonn grúpa scoláirí i gceist, ba chóir teagmháil a dhéanamh le gach scoláire ina (h)aonar ar dtús.
- Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh le gach scoláire atá i gceist mar ghrúpa.
- Ag an gcrúinniú grúpa, ba chóir go niarrafaí ar gach scoláire a c(h)untas féin ar ar tharla a thabhairt lena chinntiú go bhfuil gach duine sa ghrúpa soiléir faoi thuairimí a chéile.
- Ba chóir tacaíocht a thabhairt do gach scoláire de réir mar is cuí, i ndiaidh an chruinnithe grúpa.
- B'fhéidir go mbeadh sé ina chuidiú a iarraidh ar na scoláirí atá i gceist a gcuntas ar an eachtra/na heachtraí a scríobh síos.

I gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta

- Is dlúthchuid de phobal na scoile iad na tuismitheoirí agus tá ról tábhachtach acu, i gcomhar le scoileanna, maidir le dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta. I gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta, ní mór teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí na scoláirí atá i gceist go luath chun iad a chur ar an eolas faoin gcás agus chun dul i gcomhairle leo maidir leis na gníomhaíochtaí atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompraíocht.
- Tá sé tábhachtach éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- Ba chóir taifead a choinneáil den phlé a rinneadh le gach duine a bhí i gceist.
- Ba chóir go ndéanfaidh an taifead seo doiciméadú ar fhoirm agus ar chineál na hiompraíochta bulaíochta, más eol sin (féach Mír 2.5 agus 2.7 de ghnásanna Bí Cineálta), cá háit agus cathain a tharla sé agus dáta na teagmhála tosaigh leis na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí.
- Ba chóir go mbeadh tuairimí na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí maidir leis na gníomhartha atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta san áireamh sa taifead.

Athbhreithniú ar Dhul Chun Cinn agus Aithint An bhfuil an Iompar Bulaíochta Tar éis Stad:

- Déanfaidh an mhúinteoir teagmháil leis na daltaí agus tuismitheoirí laistigh de 20 lá scoile ón gcéad plé chun dul chun cinn a athbhreithniú.
- Brathfar ar nádúr an iompar bulaíochta, éifeachtúlacht na straitéisí, agus an caidreamh idir na daltaí.
- Féadfar maoirseacht agus tacaíocht leanúnach a thabhairt fiú tar éis an iompar bulaíochta a bheith curtha stop leis.
- Má leanann an bulaíocht, athbhreithnítear na straitéisí agus socraítear leanúint ar aghaidh le teagmháil.
- Má mhaireann an bulaíocht, féadfar straitéisí de Chód Iompair na scoile, lena n-áirítear pionós disciplínithe, a chur i bhfeidhm.
- Má tá díomá ar tuismitheoir, atreorófar é/í chuig nós imeachta gearán na scoile. Is féidir gearáin a chur chuig Ombudsman na Leanaí freisin.

Iarphlé i gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta

- Ní mór don mhúinteoir dul i mbun plé arís leis na scoláirí agus na tuismitheoirí atá i gceist tráth nach bhfuil níos mó ná 20 lá scoile i ndiaidh na teagmhála tosaigh.
- Ar na tosca tábhachtacha atá le breithniú mar chuid den phlé seo tá cineál na hiompraíochta bulaíochta, éifeachtacht na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíochta bhulaíochta agus an caidreamh idir na scoláirí atá i gceist.
- Ba chóir don mhúinteoir an tathbhreithniú le scoláirí agus lena dtuismitheoirí a dhoiciméadú lena fháil amach an bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta agus tuairimí na scoláirí agus na dtuismitheoirí ina leith sin.
- Ba chóir an dáta ar cinneadh go raibh deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta a thaifeadadh freisin.
- Ba chóir aon rannpháirtíocht le seirbhísí/tacaíochtaí seachtracha a bhreacadh síos freisin.
- D'fhéadfadh sé go mbeadh gá le maoirseacht agus tacaíocht leanúnach do na scoláirí atá i gceist fiú nuair a bheidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- Mura bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta ba chóir don mhúinteoir athbhreithniú a dhéanamh ar na straitéisí a úsáideadh i gcomhairle leis na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí agus ba cheart amlíne a aontú le haghaidh tuilleadh plé go dtí go dtiocfaidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- Más léir go bhfuil an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige/aici ag leanúint leis an iompraíocht a léiriú, ba chóir smaoineamh ar na straitéisí a úsáid chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí dá bhforáiltear i gCód Iompair na scoile. Má dhéantar pionóis smachta a bhreithniú, is ceist é sin idir an scoláire ábhartha, a t(h)uismitheoirí agus an scoil.
- Mura bhfuil tuismitheoir(i) sásta leis an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta, de réir Ghnásanna Bí Cineálta Chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus Iarbhunscoileanna, ba chóir iad a atreorú chuig gnásanna gearán na scoile.
- Má tá tuismitheoir míshásta leis an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta, féadfaidh sé/sí gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Leanaí má chreideann sé/sí go raibh tionchar diúltach ag gníomhaíochtaí na scoile ar an scoláire

Beidh gach iompar bulaíochta taifeadta. Cuirtear gach cás bulaíochta trí Fhoirm Google agus tuairiscítear chuig Bord Bainistíochta. Cuirfear san áireamh cineál agus foirm an iompar, cá agus cathain a tharla sé, agus dáta an teagmhála leis na daltaí agus tuismitheoirí. Beifear ag taifead na ngníomhartha agus na dtacaíochtaí a d'aontaigh chun an iompar bulaíochta a láimhseáil. Má tá imní chosanta leanaí i gceist, déantar plé leis gan mhoill de réir Nósanna Imeachta Cosanta Leanáí do Scoileanna Préamhshóisearacha agus larchéime. Coinnítear taifid de réir beartas coimeádta taifead na scoile agus rialacháin chosanta sonraí. Cuirfear cóip den taifead ar chomhad tacaíochta an dalta, más infheidhme.

Roinn D: Maoirseacht

Cuirfidh an príomhoide uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta i láthair ag gach cruinniú den Bhord Bainistíochta. San áireamh san uasdátú seo beidh líon na neachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach, líon na neachtraí leanúnacha agus líon iomlán na neachtraí ó thús na scoilbhliana. Sa chás gur tharla eachtraí iompraíochta bulaíochta, cuirfidh an príomhoide uasdátú ó bhéal ar fáil freisin lena náirítear nuair is ábhartha, eolas a bhaineann le treochtaí agus patrúin a aithníodh, straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi. Níl eolas pearsanta ná aitheantais san uasdátú seo. Féach Caibidil 7 de ghnásanna Bí Cineálta.

Tá an polasaí seo ar fáil do phobal na scoile ar shuíomh idirlín na scoile agus ina chóip chrua ach é a iarraidh. Tá leagan den pholasaí seo atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint sa scoil agus tá sé ar fáil freisin ar ár suíomh gréasáin agus ina chóip chrua ach é a iarraidh.

Déanfar an polasaí seo agus a chur i bhfeidhm a athbhreithniú ar bhonn bliantúil nó a luaithe agus is indéanta tar éis athrú ábhartha a bheith ann in aon ábhar dá dtagraíonn an polasaí seo.

Sínithe: _____ Dáta: _____
(Cathaoirleach an bhoird bhainistíochta)

Sínithe: _____ Dáta: _____
(Príomhoide)
